

Haýsy žurnalistika

Category: Kitapcy, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 26 январа, 2025

Haýsy žurnalistika HAÝSY ŽURNALISTIKA

2015-nji ýylyň 1-nji dekabrynda şu gazetiň sahypasynda şeýle ýazypdym:

«Mediýa... Köpçülikleýin aglama seanslaryny däbe öwürdi.

Mediýa... Aglamagy we özüne gynanmagy juda gowy görýär.

Köpçülikleýin üýşmeleňler geçirýär, «işdeşlerimizi tussag etdiler» diýip gygyrýar...

Başga näme edýär? Başga edýän zady ýok...

Mediýa... Şyrrygy çykan sözler bilen gürläp, ýat tutulan we indi ýadadyp başlan ýorişler bilen protest edip «üýşmeleň» geçirmegiň huzurynda teselli tapýar...»

Häzir ýene şol ýazanymyň üstüni ýetireýin:

Aýratynam 80-nji ýyllarda doglan žurnalistleriň köpüsinde synlan zadym şu:

Türmä girmegi dereje bilýär.

Aglama seanslaryna gatnaşmagy göreşdir öýdýär.

Hemişe halanmagy isleýärler. «Waý, mähelläm maňa garşy çykaýmasyn!» Alkysyň bendisi boldular.

Şan-şöhraty, ekrany gowy görýärler.

Soňy ölüm bilen gutarýan üstünligi mukaddesleşdirýärler.

Netijede, özleri-de bilmän meýletin tarapgöýe öwrülýärler...

Netijede, birtüýsli dogmatizme-yňdarmalyga ýesir düşýärler...

Netijede, syýasatyň apparaty bolýarlar...

Gynansak-da, hakyky žurnalistika medeniýetimiz nesilden nesile geçirilmedi.

Aýratynam, sanly ulgam-internet žurnalistikasynyň ýüze çykaran etiki-ahlak problemlary gün geldigisaýy ulalýar...

* * *

80-nji ýyllaryň neslinden çykan žurnalistleriň bir gowy umumy meňzeşligi bar, olam – gaýduwsyzlygy, işeňirligi.

Jemgyýetçilik meseleleri bilen ýakyndan gyzyklanýarlar. Halys ýürekden işlerine berlen oğlan-gyzlar. Emma edýänleri nähili

habarçylyk ýa-da habarçylykmy beri?

Iň esasy kemçilikleri – žurnalistikany syýasy garaýyşlarynyň guraly hasaplaýandyklary. Bu ýagdaý hakykatyň aňsat ýoýulmagyna sebäp bolýar. Ýagdaýyň özüneçekijiligi obýektivlik meselesine ýol açýar, žurnalistika gep-gybat şöhwetinden basylýar.

Munyň anyk mysalyny soňky saýlawlarda gördük. Obýektiv bolmazlyk ýagdaýy hakykaty ýazan kärdeşlerine duşmançylyk etmäge deňiç ýetirildi.

Şular úaly tarapgöý žurnalistikanyň garşylyklaýyn garaýyşyň-başganyň azatlygyny goramak ýaly gaýgysy ýok. Bar «ygrarlary» öz mähellelerine!

Faktyň hakykatdygyna ýa däldigine seretmezden, bar maksatlary islän netijelerini gazanyp bilmek...

Hawa, täze žurnalistika «žanry» ýüze çykdy:

Sosial mediýada köp paýlaşylsyn. Ýazgysy köp ýüklenip alynsyn. Kitaby yzly-yzyna neşir edilsin. Teleýaýlymlara çyksyn, meşhur bolsun, tanalsyn.

Bu işi ýokary hilli makalalary ýazyp däl-de, kabul etme (восприятие) arkaly etmelidir öýdýär. Durmuşynyň merkezine oturdan sanlaýyn-ölçegleýin üstünligine üns berýär.

UMUR TALU

Bedelli Gazetecilik

S

kitapy.ru

* * *

Gaýduwsyzlyk bilen bilen akylsyzlygyň arasynda inçejik çäk bar. Eden akylsyzlygyňy boýun almagam gaýduwsyzlyk.

Gynansak-da, her akylsyz özüne el çarpýan başga akylsyzlary tapýar! Mysal üçin:

Tejribeli žurnalistleriň biri duýdurýar:

«Kanuny gadagançylyk bar, bu habara ýanaşmaň...»

«Bolýar» diýlipdir. Soňam hiç zat duýdurylmadyk ýaly aýdylan habara ýanaşylypdyr...

Tejribeli žurnalist ýene duýdurýar: «Derrew bu habary aýryň...»

Alan jogaby «biz özümize «gorkdular» diýdirip bilmeris!» bolýar!

Netije:

Özüni türmä atdyrды.

Işlän organy bolsa üç ýyl bäri ýapyk dur.

Kanunyň çig. Berilen jezalar beter çökder. Muña söz ýok. Emma bilgeşleýin ýalňyşmaga näme at bermeli?

Özüň kitap ýazyp bilersiň, kanuny gadagançylyklara-da pitiwa etmän ýazybilersiň, netijesine-de mertlik bilen döz gelersiň. Emma onlarça işgäriň işleýän habar saýtyny gereksiz ýere gaýduwsyzlyk görkezdiiler pikirini döretmek üçin ulanmaga hakyň ýok.

Hasam beteri:

Özünde hiç hili günä bardyr öýdenok, özünkini ýalňyşdyr öýdenok, ötünç soramagy dagy kellesindenem geçirenok: Bu «žanr» hemişe hakly!

Gözi perdeli men-menligi başga galyplara sokaň žurnalistler nesli ýetişdi. Ýalňyşlygyny hötjetlik bilen boýun almaýan «gahrymanlyga» meýil edýän nesil bar. Bu çagalary ilki bilen özlerinden goramaly.

Daşarda bolup, hakykatlary halk köpçüligine ýetirmegiň esasy maksat bolmalydygyny arman-ýadaman düşündürmek gerek.

Gynandyryjy tarapy, haý-küş edilip, dogry ugra gönükdirmegiň deregine, dowamly sylaglandyrylyp durulýar. Agalary-uýalary tejribesiz-düşünjesiz çagalary ýoldan çykardy, özüne göwni ýetýän agressiw obraz ýasady.

Halkyň üns merkezinde näme bar, biziň üns merkezimizde näme bar? Muña rationallygyň ölümi diýilýär.

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazetini, 11.08.2023 ý. Publisistika